

Handläggare: Kerstin Malmport
Telefon: 08-508 36 219

Till
Äldrenämnden
den 14 september 2010

"Bortom fagert tal" – om bristande tillgänglighet som diskriminering (DS 2010:20)

Remiss från Kommunstyrelsen

Äldreförvaltningens förslag till beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Gunnel Rohlin
direktör

Raili Karlsson
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat en departementspromemoria från Integrations- och Jämställdhetsdepartementet till Äldrenämnden för yttrande. I promemorian föreslås att det i diskrimineringslagen införs en ny bestämmelse om förbud mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Diskrimineringsförbudet mot bristande tillgänglighet föreslås gälla för alla de samhällsområden där diskrimineringslagens regler gäller idag.

I promemorian föreslås även att en fastighetsägare eller någon annan som har ett bestämmande inflytande över möjligheten att vidta tillgänglighetsåtgärder, i vissa fall ska kunna åläggas att betala den diskrimineringsersättning som kan utgå istället för den verksamhetsansvarige.

Ytterligare ett av förslagen i departementspromemorian är att en dialog bör initieras kring en framtida politik för ett universellt utformat Sverige, där utformningen av produkter, miljöer, program och tjänster är sådan att de ska kunna användas av alla i största möjliga utsträckning utan behov av anpassning eller specialutformning.

Äldreförvaltningen är positiv till förslagen i departementspromemorian då en bättre tillgänglighet ger ökade förutsättningar för ett aktivt och självständigt liv.

Bakgrund

Den 1 januari 2009 trädde den nya Diskrimineringslagen (2008:567) i kraft. Propositionen som låg till grund för lagen byggde framförallt på ett slutbetänkande av Diskrimineringskommittén och i propositionen anförde regeringen bl.a. att kommitténs förslag om att underlåtenhet att vidta åtgärder för tillgänglighet för personer med funktionshinder skulle regleras som en form av diskriminering behövde belysas ytterligare. En särskild utredare tillsattes med uppdrag att lämna förslag om hur underlåtenhet att vidta åtgärder mot bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder skulle kunna regleras som en form av diskriminering. Utredningen ”Bortom fagert tal” om bristande tillgänglighet som diskriminering har remitterats till ett antal olika remissinstanser däribland till Stockholms stad.

Kommunstyrelsen har remitterat ”Bortom fagert tal”- om bristande tillgänglighet som diskriminering till äldrenämnden för yttrande senast den 4 oktober 2010.

Ärendet har även remitterats till stadsledningskontoret, Stockholms stadshus AB, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, utbildningsnämnden, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden samt kommunstyrelsens Handikappråd.

Ärendet

I departementspromemorian beskrivs ett antal förslag på förändringar i diskrimineringslagen.

Begreppet funktionsnedsättning istället för funktionshinder

Promemorian föreslår att begreppet funktionsnedsättning används i regeringsformen, diskrimineringslagen, lagen om Diskrimineringsombudsman och högskolelagen. I övriga författningar föreslår utredaren att ändringar görs om det är aktuellt att i övrigt ändra texten och att i dessa fall bör begreppen handikapp eller funktionshinder bytas ut mot funktionsnedsättning.

I socialstyrelsens termbank används uttrycket *funktionsnedsättning* för att beskriva en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller nedärvd skada. Begreppet *funktionshinder* används istället för att beskriva begränsningen som en funktionsnedsättning innebär för en person i mötet med omgivningen där det framförallt handlar om bristande tillgänglighet i omgivningen.

Diskrimineringsförbud mot bristande tillgänglighet

I promemorian föreslås att det i diskrimineringslagen (2008:567) ska införas en ny bestämmelse om förbud mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Bestämmelsen omfattar situationer där någon missgynnas till följd av annans underlåtenhet att, i fråga om tillgänglighet, vidta skäliga åtgärder för tillgänglighet så att personer med en funktionsnedsättning kommer i en situation som är jämförbar med den för personer utan sådan funktionsnedsättning.

Diskrimineringsförbudet föreslås gälla för alla de samhällsområden där diskrimineringslagens övriga regler gäller i dag. Förslaget till ny diskrimineringsbestämmelse omfattar bara sådana åtgärder för tillgänglighet som är ”skäliga”. En helhetsbedömning av skäligheten måste göras i varje enskilt fall.

Den som bryter mot förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet kan åläggas att betala diskrimineringsersättning till den som missgynnats.

Omständigheter som särskilt ska beaktas vid skälighetsbedömning om en tillgänglighetsåtgärd ska utföras

Enligt promemorians förslag bör allmänt gälla att det inte är skäligt att kräva en tillgänglighetsåtgärd som överhuvudtaget inte går att genomföra, antingen rent faktiskt eller därför att den ansvarige inte rättsligt råder över möjligheterna att vidta åtgärder med vissa undantag som redovisas senare i remissvaret.

Sex punkter definieras som särskilt ska beaktas. Dessa punkter är inte uttömmande utan även andra omständigheter kan beaktas.

”Bortom fagert tal” – om bristande tillgänglighet som diskriminering (DS 2010:20)

1. Om åtgärden är av det slaget att den behöver vidtas redan enligt andra bestämmelser
2. Nyttan särskilt för personer med funktionsnedsättning av att åtgärden vidtas
3. En verksamhets möjligheter att bära kostnaderna för åtgärden
4. Den verksamhetsansvariges möjligheter att förutse behovet av åtgärden
5. Åtgärdens inverkan på verksamhetens innehåll, funktion eller organisation samt
6. Åtgärdens inverkan på hälsa, säkerhet och kulturmiljö

Fastighetsägare föreslås i vissa fall kunna åläggas att betala diskrimineringsersättning som kan utgå istället för den verksamhetsansvarige

Det föreslås att en fastighetsägare eller någon annan som har ett bestämmande inflytande över möjligheten att vidta tillgänglighetsåtgärder, i vissa fall kan åläggas att betala diskrimineringsersättningen i stället för den verksamhetsansvarige. Så kan bli fallet om fastighetsägaren eller någon annan, med stöd av sin äganderätt eller annan liknande rättighet, hindrar eller påtagligt försvårar att tillgänglighetsåtgärder kan komma till stånd, till exempel då en fastighetsägare har avslagit ansökan om bostadsanpassning.

Ett godkännande från fastighetsägaren att vidta åtgärder enligt bostadsanpassningslagen bör enligt promemorian i normalfallet ses som en åtgärd som skäligen kan krävas för att skapa tillgänglighet vid tillhandahållandet av bostäder. En hyresvärd eller bostadsrättsförening som utan tungt vägande skäl vägrar en sådan tillgänglighetsskapande åtgärd bör kunna hållas ansvarig enligt den nya föreslagna tillgänglighetsbestämmelsen.

En dialog bör initieras om en framtida politik för ett universellt utformat Sverige. Enligt artikel 2 sista stycket i FN:s konvention om rättighet för personer med funktionsnedsättning avses med ”universell utformning” sådan utformning av produkter, miljöer, program och tjänster att de ska kunna användas av alla i största möjliga utsträckning utan behov av anpassning och specialutformning.

I promemorian påtalas att inte minst Sveriges demografiska utveckling talar starkt för att byta perspektiv vad gäller tillgänglighet. Sverige kommer att få en ökande andel äldre i befolkningen och det finns ett starkt samband mellan ålder och funktionsnedsättning.

Ett perspektivskifte skulle innebära att gå från behovet att vidta särskilda åtgärder till att istället fokusera på väl genomtänkta lösningar som syftar till att säkerställa tillgänglighet och användbarhet för så många människor som möjligt.

En ökad generell tillgänglighet i kombination med riktat stöd kan enligt promemorian ses som en allmän försäkring.

Ekonomiska aspekter

Utredarens bedömning i promemorian är att förslagen i huvudsak inte kommer att medföra nya eller ytterligare kostnader av större betydelse. Eventuella kommande kostnader för att genomföra en ökad tillgänglighet bedöms bero främst på de redan idag befintliga krav som finns i författningar och principer fastställda av riksdagen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Kommunstyrelsens pensionärsråd och äldrenämndens handikappråd har tagit del av ärendet den 7 september 2010. De fackliga organisationerna har tagit del av ärendet i förvaltningsgruppen den 8 september 2010.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är positiv till förslagen i promemorian.

Begreppet funktionsnedsättning istället för funktionshinder

Äldreförvaltningen anser att det är bra att samma terminologi används inom lagstiftningen och att begreppen är överensstämmande med Socialstyrelsens termbank.

Diskrimineringsförbud mot bristande tillgänglighet

Äldreförvaltningen ställer sig positiv till införandet av ett diskrimineringsförbud mot bristande tillgänglighet. Ett förbud förtydligar vikten av att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning och därmed möjligheten att delta i samhället på likvärdiga villkor.

Omständigheter som särskilt ska beaktas vid skälighetsbedömning om en tillgänglighetsåtgärd ska utföras

Äldreförvaltningen menar att det är bra att omständigheter som särskilt ska beaktas har definierats i lagtexten. Även om förteckningen inte är uttömmande och även andra faktorer kan vägas in ökar uppräkningsdelen tydligheten i lagtexten.

Fastighetsägare föreslås i vissa fall kunna åläggas att betala diskrimineringsersättning som kan utgå istället för den verksamhetsansvarige

Tillgänglighetsfrågor är allas gemensamma ansvar. Den nya bestämmelsen uppmanar fastighetsägarna att ta sitt ansvar i tillgänglighetsfrågan och är ett steg i att ytterligare förtydliga ansvarsfördelningen i tillgänglighetsfrågan och minska möjligheten att låta bli att genomföra tillgänglighetsfrämjande åtgärder.

Äldreförvaltningen menar att förtydligandet kan underlätta för äldre som är i behov av bostadsanpassning och där fastighetsägare eller bostadsrättsförening utan tunga skäl vägrar att godkänna tillgänglighetsskapande åtgärder.

Ekonomiska aspekter

Förvaltningen bedömer att förslagen i promemorian inte kommer att öka kostnaderna för äldreomsorgens verksamheter vilka i huvudsak redan är tillgängliga.

En dialog bör initieras om en framtida politik för ett universellt utformat Sverige

Förvaltningen är positiv till förslaget. Stockholm kommer inom de närmsta 20 åren fram till år 2030 att få en ökande andel äldre i sin befolkning. Med stigande ålder ökar också andelen personer med förvärvade funktionsnedsättningar.

En samhällsplanering som innebär en generell ökning av tillgängligheten gynnar hela befolkningen och definitivt den äldre delen av befolkningen som med generella tillgänglighetsåtgärder ges ökade förutsättningar att fortsätta ett aktiv och självständigt liv.

Förvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Sammanfattning av ”Bortom fagert tal”- om bristande tillgänglighet som diskriminering (DS 2010:20)